

Література

1. Мельник А., Підгаєць С. Державно-приватне партнерство в системі інституційного забезпечення економічних процесів // Вісник ТНЕУ. – 2011. - № 1. – С. 7-19.
2. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 №2404–VI [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/12134.html>

Тамара ПОПОВИЧ

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД:

ВИКЛИКИ, ПРАКТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Зміцнення місцевого самоврядування в Україні передбачає активізацію процесів децентралізації влади, спрямованої на забезпечення спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів. Відповідно до чинної правової бази [1;2;3], спроможна територіальна громада формується на засадах: добровільного об'єднання громадян відповідної адміністративно-територіальної одиниці, здатності органу місцевого самоврядування вирішувати суспільно-значимі проблеми та забезпечити доступність і належний рівень надання послуг (зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства); історичних, географічних, соціально-економічних, культурних особливостей розвитку територіальної одиниці; розвитку їх інфраструктури; фінансового забезпечення; стану трудової міграції населення тощо.

Ключовими викликами, які супроводжують процеси економічної децентралізації та формування спроможних територіальних громад в сучасних умовах, можемо означити такі: 1) неврегульованість інституційної бази, зокрема, в питаннях конституційних змін, адміністративно-територіального управління, податкової політики, самоорганізації громадян; 2) політизація процесів децентралізації, відсутність прозорості та чіткої системи здійснюваних реформ, їхньої логіки; 3) суперечність взаємовідносин між центром і органами місцевого

самоврядування з бюджетних відносин, розподілу повноважень, відповідальності; 4) суттєвий розрив між власними доходами та видатками в місцевих бюджетах; 5) неврегульованість питань наповнення місцевих бюджетів та розширення бази оподаткування; 6) наявність суттєвих асиметрій територіального розвитку та диференціація економічних потенціалів територій; 7) непрозорість та нечіткість критеріїв вибору фінансування тих чи інших проектів, низька поінформованість територіальних громад щодо їх наявності та доцільності реалізації; 8) непривабливість умов та відсутність гарантій для активізації інвестиційної діяльності в регіоні та залучення іноземних інвестицій; 9) наявність бар'єрів (економічних, податкових, адміністративних) для зміцнення економічного потенціалу, економічного зростання територій, розвитку підприємництва.

Окрім зазначених викликів, формування спроможних громад стикається з проблемами: ефективної реалізації принципу добровільності при їх створенні; повноти врахування прав та інтересів громади; забезпечення участі всіх локальних громад в процесах розроблення плану розвитку об'єднаної територіальної громади; забезпечення взаємодії в питаннях реалізації інфраструктурних проектів і програм; консенсусного погодження та узгодження спірних питань та укладання відповідних договорів на паритетних засадах; визначення джерел формування економічних ресурсів для реалізації взятих повноважень; інтеграції прав та інтересів локальних громад в територіальних осередках.

Водночас, сучасна практика створення територіальних громад має і позитивні тенденції, які, за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, проявляються у тому, що 80% громад об'єднані на добровільних засадах, розробляються та приймаються статuti об'єднаних територіальних громад з урахуванням демократичних підходів, зокрема, шляхом організації місцевих зборів, проведення громадських слухань, врахування місцевих ініціатив, здійснюється підготовка до майбутніх виборів в об'єднаних територіальних громадах, розробляються реєстри на майно та ресурси громад, проводяться місцеві референдуми з актуальних питань розвитку громади, набуває розвитку конкуренція громад щодо залучення на їх території інвестицій, підвищується якість роботи повноважних осіб об'єднаних територіальних громад тощо [4].

3 метою збереження позитивних тенденцій та забезпечення

розвитку спроможності новоутворених територіальних громад має бути запроваджена всебічна їх державна підтримка шляхом розширення інформаційної, методичної, консультативної та фінансової підтримки, визначеної законодавством України; надання грантової та навчальної підтримки, зокрема, підтримка грантів за проектами ЄС/ПРООН, надання інвестицій державним Фондом регіонального розвитку на реалізацію соціально орієнтованих програм і проектів. Важливого значення набуває впровадження системи навчання представників місцевого самоврядування та громадськості в питаннях створення та дієвості органів самоорганізації населення, мобілізації грантів та інвестицій у вирішенні актуальних проблем кожної окремої території як рівноправної частини об'єднаної територіальної громади, розвитку діалогу та прийняття рішень на засадах консенсусу. В цьому контексті доцільним є відкриття при вищому навчальному закладі, зокрема Тернопільському національному економічному університеті, центру підготовки лідерів органів самоорганізації, які стануть активними провідниками ідей децентралізації влади на місцях, забезпечуватимуть проведення системних реформ місцевого самоврядування, сприятимуть консолідації громад та підвищенню спроможності об'єднаних територіальних громад, розвитку громадського діалогу тощо.

Література

1. Методика формування спроможних територіальних громад. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p/paran10#n10>

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015, №157-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р " [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/regional-dev/reformuvannya-miscevogo-samovryaduvannya-ta-teritorialnoyi-organizaciyi-vladi-v-ukrayini-643805>

4. <http://www.minregion.gov.ua/news/announces/decentralizaciya-vladi-i-reforma-miscevogo-samovryaduvannya/> Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В ПОЛЬЩІ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Досвід багатьох зарубіжних країн демонструє, що за недостатності у органів місцевого самоврядування фінансових ресурсів для належного утримання територіальних громад та надання їх населенню належного рівня суспільних послуг здійснювались численні реформи, які в основному були спрямовані на децентралізацію управління. Нині такі процеси активно проходять в Україні. В розвинених країнах Європи в процесі децентралізації реформи першочергово були пов'язані з укрупненням адміністративно-територіальних утворень. Розвинені країни Європи володіють значним досвідом проведення адміністративно-територіальних реформ, зокрема щодо і укрупнення і подрібнення територіальних одиниць. Укрупнення органів місцевого самоврядування здійснювали "командним методом злиття", а також стимулюванням добровільного об'єднання адміністративно-територіальних утворень.

Позитивна оцінка міжнародними експертами адміністративно-територіальної реформи в Польщі, а також сусідство з Україною та певна ментальна схожість населення акцентує увагу на необхідності вивчення польського досвіду та використання його позитивних сторін якомога повніше в українських умовах. Варто зауважити, що акцентування уваги лише на позитивних сторонах містить небезпеку повторення помилок сусідньої держави. З метою засвоєння для України уроків проведення адміністративно-територіальної реформи в Польщі необхідно цей досвід ретельно проаналізувати й розвинути.

У Польщі було кілька спроб вдосконалити адміністративно-територіальну систему. Трирівневий поділ, хоча і з суттєвими модифікаціями, мав місце у Польщі у період між двома світовими війнами, зокрема у 1939 р. Польща складалася тоді з 16 воєводств і столичного міста Варшави [1]. У 1946 році відбувся перший післявоєнний адміністративний розділ, виникло 14 воєводств і два великі міста (як самостійні одиниці): Варшава – столиця держави, і Лодзь. Воєводства ділилися на 299 повітів, у тому числі 29 міських. Повіти – на ґміни, яких було понад 3000. Найбільшим стало Познанське воєводство – 39,2 тис. кв. км., а найменшим – Ґданське – 10,7 тис. кв. км. Більше всього жителів налічувало Шльонське (Сілезьке) – 2,823 млн. чол., а найменше –